

ІННОВАЦІЙНІ СКЛАДОВІ ВПРОВАДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Відповідно до основних напрямів розвитку європейського освітнього простору результатом навчання у вищому закладі освіти має бути компетентність випускника і його здатність відповідати вимогам ринку праці [1].

Належна фахова підготовка студентів та впровадження в програми навчання спеціальних знань повинні відповідати правилам Національної рамки кваліфікацій, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України № 1341 від 23 листопада 2011 р [2]. Виклики з боку роботодавців пришвидшать впровадження базових вимог до кваліфікації за компетентностями.

Наказом Мінмолодьспорту та Мінсоцполітики № 488/225 від 20 квітня 2012 року затверджено План заходів із її впровадження [3], який містить заходи з організаційно-методичного, нормативно-правового, інформаційного, кадрового забезпечення, організацію співпраці з соціальними партнерами, реалізацію пілотних проектів, що сприяє підвищенню інноваційності вищої освіти.

Передумовами уведення положень Національної рамки кваліфікацій є Рамка кваліфікацій Європейського простору вищої освіти (2005р) та Європейська рамка кваліфікацій для навчання впродовж життя (2008 р).

Національна рамка кваліфікацій України – це системний і структурований за компетентностями опис кваліфікаційних рівнів. Її мета – введення європейських стандартів та принципів забезпечення якості освіти з урахуванням вимог ринку праці до компетентностей фахівців; забезпечення гармонізації норм законодавства у сфері освіти та соціально-трудоких відносин; сприяння національному і міжнародному визнанню кваліфікацій, здобутих в Україні, та ін..

Суб'єктами використання є органи влади; установи, організації, що реалізують державну політику у сфері освіти, зайнятості та соціально-трудових відносин; навчальні заклади; роботодавці; інші юридичними і фізичні особи з метою розроблення, ідентифікації, співвіднесення, визнання, планування і розвитку кваліфікацій.

Результат навчання оцінюється через досягнуті компетентності (знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості), які набуває та/або здатна продемонструвати особа після завершення навчання.

У Національній рамці кваліфікацій застосовується низка понять, які стосуються її положень, зокрема, кваліфікація; кваліфікаційний рівень; компетентність; комунікація, відповідальність та ін..

Структура Національної рамки кваліфікацій складається з 10 рівнів (0-9), які описані сукупністю компетентностей: знання; уміння; комунікації; автономність та відповідальність; визначається інтегральна компетентність.

Типи кваліфікацій за походженням кваліфікації поділяються на освітні – на основі освітніх стандартів; професійні – на основі професійних стандартів. Присудження певних видів професійних кваліфікацій делеговано роботодавцями освітній системі. Міністерство освіти і науки України повідомляє про оприлюднення 7 червня 2013 року на офіційному веб-сайті проекту Стратегії розвитку національної системи кваліфікацій до 2020 року.

Національна система кваліфікацій охоплює Національну рамку кваліфікацій, освітні та професійні кваліфікації, механізми правового та інституційного регулювання суспільних відносин у сфері освіти, зайнятості.

На кожному рівні кваліфікацій наведена інтегральна компетентність (узагальнений опис кваліфікаційного рівня, який виражає основні компетентнісні характеристики рівня щодо навчання та/або професійної діяльності). За восьмим рівнем (за діючою нумерацією рівнів освіти це може відповідати рівню магістра, але існує і проект, де цей рівень відповідає кандидатів наук) – це формування здатності розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, що

вимагає глибокого переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

Формування компетентностей є ознакою інноваційності освіти, яка ставить нові завдання щодо змін в організації навчального процесу – створення нової особистості викладача, розвиток навичок у студента до особистісного зростання.

Під час навчання підвищується роль кафедри, яка повинна формувати свій власний високий професійний рівень та створювати умови для утворення особистісного бранда як викладача, так і студента. Рівень одержання знань для магістрів стосується найбільш передових концептуальних основ професійної діяльності і на межі предметних галузей.

Для викладача встає ключове завдання зі створення системних знань і проривних технологій у навчальному процесі.

Уміння стосуються як критичного аналізу, оцінки і синтезу нових та складних ідей, так і розроблення та реалізації проектів, включаючи власні дослідження, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язати значущі проблеми. Отже, ринок одержує фахівця іншої якості, який спроможний формувати інноваційну політику як компанії, так і держави.

У організації навчального процесу збільшується значення самостійної роботи, яка посилить вплив на формування у майбутніх фахівців відповідальності та автономності, яка спрямована на ініціювання інноваційних комплексних проектів, лідерство та повну автономність під час їх реалізації, соціальну відповідальність за результати прийняття стратегічних рішень, здатність саморозвиватися і самовдосконалюватися.

Інноваційність організації вищої освіти пов'язана з формуванням всіх складових компетентностей, а як інструмент використовуються тренінги, які дозволяють формувати комунікації, відповідальність та автономність.

Введення нової форми організації навчального процесу є пошуком напрямів подальшої реалізації компетентнісного підходу до підготовки фахівців [4]. При цьому використовується спеціальна методика викладання,

коли крім тренера-викладача, студенти також одержують навички та вміння тренерів в середні створених творчих міні-груп. Оптимальність організації тренінгів відповідає прямим завданням Національної рамки кваліфікацій з набуття професійних навичок, глибоке засвоєння технології надання послуг, одержання можливості передавання знань самими студентами один одному, тобто у майбутньому широкому колу споживачів. Створення комунікацій всередині міні-груп надає переваги таким випускникам на ринку праці.

Перехід до нового покоління галузевих стандартів вищої освіти, на основі компетентнісного підходу, є необхідним етапом на шляху реформування системи освіти в Україні [5].

Застосування компетентнісного підходу до створення галузевих стандартів вищої освіти не замінює традиційну для вищої освіти систему “знання, уміння, навички”, а створює передумови для гнучкого наближення результатів освіти до потреб та вимог ринку праці, особливо в період подолання кризових явищ, подальшого розвитку інноваційних освітніх технологій та системи освіти.

Література:

1. Компетентнісний підхід у побудові навчальної програми за спеціальністю «Економіка підприємства»: навчально-методичний посібник / М.В.Афанасьєв, М.В.Боровик, І.В.Гонтарева та ін.. – Х.:ВД «ІНЖЕК», 2013.- 392 с.
2. Національна рамка кваліфікацій: Постанова КМУ [Електронний ресурс]: Режим доступу:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>.
3. План заходів щодо впровадження Національної рамки кваліфікацій: Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://osvita.ua/legislation/other/29034>
4. Внукова Н.М. Компетентнісний підхід у забезпеченні якісних освітніх послуг при підготовці студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» / Н.М Внукова, С.А. Ачкасова // Новий колегіум. – 2009. – №6. – С. 26-32.

5. Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні: Указ Президента України від 04.06.05 р. № 1013/2005 // Збірник нормативно-правових документів з вищої освіти, – Київ 2007. – 87 с.

Внукова Наталія Миколаївна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри управління фінансовими послугами, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Пивоваров Василь Миколайович – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри культурології Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого